

Posudek Diplomové práce Petry Vodrlindové

Genderová analýza čtyř pohádkových a příběhových knih pro děti

Diplomová práce, kterou studentka předkládá, tematicky patří k těm, jejichž výsledky by měly být přístupné širší veřejnosti. Pokud by ovšem o ně byl zájem. Knížky pro děti stejně jako jiné zboží podléhají diktátům módy a často pokleslému vkusu, a to se projevuje i v tom, že mezi nejprodávanějšími knihami, které si diplomantka správně volí za základ své analýzy, jsou knihy, jejichž estetická hodnota i bez ohledu na genderový aspekt, je vskutku „podivuhodná“. Snad by bylo možno říci „bez ohledu“, kdyby knihy tak věrně nekopírovaly soudobou produkci pro dospělé i s těmi nejhoršími variantami generových stereotypů. Knížka Dopraváček by snad měla být veřejně pranýřována. (Navrhuji diplomantce jako možný další výstup kritiku této knihy, jejíž výtvarná podoba je vulgární až urážlivá.) Nezájem o to, co je předkládáno dětem jako didaktické pomůcky, nezájem o to, co je má vzdělávat, je totiž ohromující.

S autorkou lze souhlasit, že výsledek zkoumání soudobé dětské knihy je tristní. Problémem diplomové práce však je, že diplomantka si nepříliš jasně uvědomuje, že musí analyzovat sémioticky velmi různorodé texty. Nástroje, které si v teoretické části připravila, musí zohledňovat různost diskurzivních a textových praktik, které se v textech projevují. V porovnání s Dopraváčkem a s Pohádkami pro předškoláky knížka Tomáš a Terežka poznávají přírodu je genderovým rájem. Je zřetelné, že se autoři přece jen snažili genderově obrázky neutralizovat. Snažili se zachovat určitou výpovědní hodnotu genderové diference, která není tak jednoznačně polarizovaná. Přesto však i tento ze všech vybraných textů nejméně genderově ofensivní text v sobě kóduje určité jasné signály, jak je svět mocensky uspořádáván. Není však stejný a to by analýza měla zachytit. Myslím, že by tématu prospěla vzájemná komparativní analýza textů, která by ukázala např. jak různé mohou být zobrazení dlouhých vlasů jako atributu ženství a co všechno mohou signalizovat.

V protikladu k prvním třem knihám, které jsou si typově velmi podobné, je Hrubínův Špalíček textem jiného druhu a vyžaduje i jiný přístup. Domnívám se, že diplomantka v této části mohla více pracovat s textem a hlavně s metodologickými

přístupy, které v teoretické části popisuje a předkládá jako svá východiska. Analýza je až příliš stručná. Je také škoda, že autorka neuvádí, jaký výběr pohádek byl pro vydání, s kterým pracovala, v porovnání s původním textem proveden. Moje další poznámka jde již nad rámec diplomové práce: Hrubínův Špalíček byl již při svém vzniku svým způsobem ideologicky služebný; porovnání s verzemi pohádek, a tak je „zaznamenali“ romantičtí sběratelé ať čeští, němečtí či francouzští, jednoznačně ukazuje významné posuny.

Autorka si v závěru diplomové práce velmi dobře všímá pokrytecké manipulace s dětským čtenářem, kterému se předkládají pohádky zbavené násilí, hrůz a přitom mu jako idylu a příkladnou harmonii vnucují právě patriarchální zaniklý svět. Přála bych si, aby diplomantka své výzkumy zevrubně prohloubila a pokusila se něco ze svých zkoumání publikovat.

Diplomovou práci hodnotím 8 body jako velmi dobrou.

Libuše Heczková, PhD

Ústav české literatury a literární vědy FF UK